

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ, ТЕХНІКИ ТА АРХІТЕКТУРИ

Методичні рекомендації
до виконання практичних занять
та самостійної підготовки
аспірантів (доктор філософії phd)

Київ 2024

ББК 87

Ф51

Укладачі: І. В. Чорноморденко, д-р філос. наук, професор;

А. А. Гоцалюк, д-р. філос. наук, професор;

Н. М. Лакуша, канд. філос. наук, доцент

Рецензент О.М. Рубанець, д-р філос. наук, професор

Відповідальний за випуск І. В. Чорноморденко, д-р філос. наук,
професор

*Затверджено на засіданні кафедри філософії, протокол № 10
від 22 лютого 2024 року.*

В авторській редакції.

Філософія науки, техніки та архітектури: методичні рекомендації
Ф51 до практичних занять та самостійної підготовки аспірантів (доктор
філософії PhD) /уклад.: І. В. Чорноморденко, А. А. Гоцалюк,
Н.М. Лакуша. – КНУБА, 2024. – 20 с.

Містять тематику практичних занять з курсу «Філософія науки,
техніки та архітектури», наведено теми лекцій, перелік питань до
іспиту, тематика рефератів та список рекомендованої літератури.

Призначено для аспірантів Київського національного
університету будівництва і архітектури.

© КНУБА, 2024

Загальні положення

Методичні матеріали до семінарських занять з «Філософії науки, техніки та архітектури» для аспірантів КНУБА складені відповідно до необхідності удосконалення підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів.

В них відображені основні вимоги щодо філософської підготовки аспірантів, які засвоїли повний вузівський курс «Філософії науки, техніки та архітектури» і можуть самостійно осмислити/аналізувати такі галузі людської діяльності як наука, техніка і архітектура.

Курс «Філософії науки, техніки та архітектури» передбачає лекції, семінарські заняття, консультації, виконання індивідуального завдання (реферату), складання підсумкового іспиту.

На читання лекцій аспірантам відводиться 20 год, проведення семінарських занять – 14 год, групових консультацій – 4 год, а також індивідуальних консультацій.

Головна мета підсумкового іспиту – це ретельна перевірка не лише набутих знань, але і уміння самостійного мислення та застосування цього як у науковому дослідженні, так і у практичній діяльності.

Аспірант на іспиті повинен вміти не лише розкрити основний зміст питань, що містяться в білеті, а й продемонструвати водночас:

- знання першоджерел та вміння використовувати/спиратися на їх зміст і основні ідеї, аналізуючи філософські проблеми, а також проблеми світового суспільного розвитку, соціальної практики, науки і архітектури;

- володіти філософськими принципами та категоріями, вмінням оперувати ними під час викладання філософського теоретичного матеріалу;

- вміння формувати, подавати, аргументувати і відстоювати свої погляди;

- здатність застосовувати філософські знання у своїй галузі наукових досліджень, а також під час розгляду питань внутрішнього та міжнародного життя країни в умовах демократизації нашого суспільства.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ
З ФІЛОСОФІЇ
ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ**

№ п ор.	ТЕМА	(к -сть г од)
<i>Модуль 1. Філософія науки та наукові парадигми мислення</i>		
1	Актуальні проблеми філософії науки, техніки, архітектури	2
2	Особливості наукового знання та його структура	2
3	Методи та методологія наукового пізнання	2
4	Розвиток науки і глобальні проблеми людства: концепти і концепції	2
<i>Модуль 2. Філософія техніки</i>		
5	Основи філософії техніки	2
6	Розвиток техніки та суспільні проблеми	2
7	Аксіологічний вимір техніки і технології	2
<i>Модуль 3. Філософія архітектури</i>		
8	Філософія архітектури: архітектура як культуротворча діяльність	2
9	Архітектура в сучасному світі. Особливості сучасного формотворення	2
10	Сучасне світорозуміння і архітектура. Архітектура – відповідь на виклики часу	2

Всього: 20 годин

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1: Філософія науки в системі філософського та наукового знання

Зміст заняття:

- Визначте суть основних закономірностей розвитку науки та структури наукового знання.
- Дайте філософське обґрунтування теоретичних та емпіричних рівнів наукового пізнання.
- Проаналізуйте, яким чином відбувається класифікація науки.
- Виявіть, що саме досліджує філософія науки на сучасному етапі.
- Охарактеризуйте науку як раціональне знання.

Тема 2: Наукове знання в системі духовної культури людства. Наукове знання: типологія та структура.

Зміст заняття:

- Обґрунтуйте класифікацію наукового знання з точки зору їх предмету чи методу.
- Охарактеризуйте структуру наукового пізнання.
- Виокреміть задачі наукового знання.
- Простежте зв'язок науки з соціокультурною системою.
- Визначте структуру наукового пізнання.

Тема 3: Методи та методологія наукового дослідження.

Зміст заняття:

- Розкрийте поняття методу наукового пізнання та назвіть основні методи в науці.
- Назвіть загальнонаукові методи в науці XX-XXI ст.
- Визначте в чому полягає завдання методології.
- Яким чином визначаються якісні характеристики знання.
- Розгляньте, які рівні включає процес пізнання, який передбачає різне відношення до дійсності.

Тема 4: Філософія техніки: основні ідеї та проблеми.

Зміст заняття:

- Визначте етапи становлення філософії техніки як галузі філософських знань.

- Визначте взаємозв'язок технології та техніки, нетотожність цих феноменів.
- Проаналізуйте головні проблеми наукових досліджень у філософії техніки.
- Охарактеризуйте сучасні моделі розвитку техніки.
- Виділіть найсуттєвіші ознаки техніки та побудуйте філософське визначення на їх основі.

Тема 5: Світоглядні та екологічні проблеми сучасної науки.

Зміст заняття:

- Визначте суть і зміст проблеми людини як фокусу усіх глобальних проблем.
- Охарактеризуйте сучасну екологічну кризу та об'єктивний зміст екологічного імперативу.
- Простежте необхідність екологізації світогляду людей і всієї соціальної практики.
- Обґрунтуйте необхідність формування соціоекології та етики довкілля.
- Розгляньте яким чином співвідносяться форми та прояви екологізації суспільства.

Тема 6: Філософія архітектури в системі технічних, соціальних та гуманітарних знань.

Зміст заняття:

- Розкрийте феноменологію поняття «архітектура».
- Поясніть, на яких засадах ґрунтується головна відмінність між філософією архітектури і теорією архітектури у традиційному розумінні терміна «теорія архітектури».
- Поясніть яким чином Ви розумієте архітектуру як просторове мистецтво.
- Визначте сутність та поняття архітектури.
- Висвітліть особливості феноменології архітектури (дизайн і технічна естетика).

Тема 7: Розвиток архітектури в історичному, соціокультурному та урбаністичному середовищах.

Зміст заняття:

- Визначте чинники які визначають архітектурну форму (середовище, культура).
- Дайте філософське обґрунтування онтології архітектури.
- Означте синтезуючу сутність естетичної цінності на стадії творчості – інструмента інтеграції форми.
- Розгляньте змістовність форм людського середовища.
- Охарактеризуйте архітектуру форм як результат пізнання світу.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. «Ідеальне місто» в філософії та архітектурі.
2. NBIC–конвергенція в сучасній науці.
3. Аксіологічний вимір техносфери.
4. Аксіоматичний метод.
5. Авангардні технології ХХІ сторіччя.
6. Архітектура ХХІ ст. і сучасна філософія.
7. Архітектура як культуротворча діяльність: історія і сучасність.
8. Архітектурна ідентичність: виклики глобалізації.
9. Види гіпотез та їх значення в науковому дослідженні.
10. Виробництво знання і розвиток науково-технічної сфери суспільства.
11. Візуалізація і візуальне мислення.
12. Візуальна комунікація: соціокультурний ландшафт сучасного міста та проблеми формування особистості.
13. Гіпотеза та її місце в розвитку науки.
14. Діалектика і метафізика.
15. Діалектика міста та ландшафту: філософські проблеми.
16. Емпіричне дослідження та його структура.
17. Етична культура науковця.
18. Етичні проблеми сучасного розвитку постнекласичної науки.
19. Загальнонаукові методи пізнання.
20. Знання і віра.
21. Знання і цінності.

22. Знання та інформація.
23. Індуктивізм, емпіризм і раціоналізм.
24. Інтуїція і наукова творчість.
25. Інформаційне суспільство і виклики для архітектури.
26. Історичні традиції та сучасна архітектура: філософські рефлексії.
27. К.Г. Юнг. Антропометризм в архітектурі.
28. Кібернетичний підхід.
29. Класична, некласична та постнекласична наукова раціональність.
30. Концептуальні визначення сучасної науки.
31. Кумулятивізм та антикумулятивізм.
32. Логічний позитивізм.
33. Людиномірність міста: проблеми філософії та архітектури.
34. Математизація науки.
35. Математизація сучасної науки.
36. Математизація та фундаменталізація науки.
37. Методологічна компонента в науковому знанні.
38. Методологічний арсенал науки.
39. Методологічні проблеми сучасної науки.
40. Методологічні тренди в сучасній науці.
41. Методологія наукового пізнання.
42. Методологія як система наукового знання.
43. Механізми розвитку наукового знання.
44. Міждисциплінарність і трансдисциплінарність наукових досліджень.
45. Міждисциплінарність і трансдисциплінарність сучасної науки.
46. Міждисциплінарність сучасної науки.
47. Нарративи та гранднарративи в науці.
48. Наука як інформаційна система.
49. Наука як інформаційна та інтелектуальна система.
50. Наука як соціальний інститут.
51. Наукова творчість: співвідношення раціонального та ірраціонального.
52. Наукова теорія: основні підходи до визначення, склад і структура.
53. Наукове знання і наукоємні технології.
54. Наукове знання і провідні напрями сучасної технології.
55. Наукове знання і сучасні суспільні стратегії.
56. Наукове знання та інноваційні процеси в сучасному світі.
57. Наукове знання як культурна цінність.
58. Науково-дослідницькі принципи.

59. Науково-дослідні програми в сучасній науці.
60. Наукоємні технології. Їх значення для розвитку суспільства.
61. Образ епохи в архітектурі та філософії.
62. Образне мислення та його значення в розвитку проектно-конструкторської діяльності.
63. Комфортний життєвий простір креативного класу (Р.Флорида).
64. Онтологія сучасної науки.
65. Основні етапи розвитку техніки і технічних наук.
66. Основні проблеми взаємодії науки і суспільства
67. Основні теорії істини.
68. Основні філософські проблеми сучасної математики.
69. Особистість науковця та його роль у розвитку науки.
70. Особливості розвитку науки в контексті глобалізації.
71. Особливості сучасної математизації в науці.
72. Позанаукове знання та його місце в культурі.
73. Постмодернізм архітектури в творах Ж. Бодрійяра.
74. Постнекласична методологія та її напрями.
75. Постнекласична наука та її місце в суспільстві.
76. Постнекласична наука.
77. Постструктуралізм архітектури П. Бурдьє.
78. Прагматичний підхід до істини.
79. Проблема демаркації науки від метафізики.
80. Проблема росту знання.
81. Рівні методології та їх застосування в науковому пізнанні.
82. Рівні методології.
83. Розвиток науки в промислово розвинених країнах.
84. Роль науки в інформаційному суспільстві.
85. Світогляд науковця та етико-онтологічний підхід.
86. Семіологія архітектури Е. Умберто.
87. Символічна «мова» архітектурного простору.
88. Синергетика як методологія сучасної науки.
89. Соціокультурна детермінація наукового пізнання.
90. Співвідношення когнітивного та ціннісного у розвитку науки.
91. Структура емпіричних досліджень.
92. Сучасне виробництво наукового знання, нові технології і моральні цінності.
93. Сучасне світорозуміння і архітектура.
94. Сучасні орієнтири технікознавства.

95. Сучасні проблеми взаємодії фундаментального і прикладного знання.
96. Сучасні проблеми розвитку науки як соціального інституту.
97. Сциєнтизм та антисциєнтизм.
98. Теорія та експеримент.
99. Техніка, технологія і проблеми розвитку сучасної цивілізації.
100. Технічне і технологічне знання.
101. Технологічний детермінізм і сучасні теорії суспільного розвитку.
102. Точність та істинність знання.
103. Трансформація суспільного простору: вимоги інформаційного суспільства.
104. Утопічне мислення і архітектура.
105. Філософія архітектури міста: історія і сучасність.
106. Філософія науки: основні етапи розвитку.
107. Філософія техніки.
108. Філософські методи наукового пізнання.
109. Філософські основи методології.
110. Філософські основи системного підходу.
111. Філософські принципи взаємодії архітектурного простору і форми.
112. Філософські проблеми взаємодії науки і суспільства.
113. Філософсько-методологічна рефлексія сучасної науки.
114. Формалізація.
115. Фундаментальне знання та його значення в інноваційному процесі.
116. Ціннісні орієнтації сучасної науки.

Реферат за обраною темою обсягом 0,5 друкованого аркуша (12 сторінок друкованого тексту) підготовленого самостійно – подається на кафедру для рецензування не пізніше ніж за місяць до підсумкового іспиту.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	20	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	15	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	12	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	10	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	8	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Питання до іспиту

1. Знання його види. Специфіка наукового знання.
2. Соціально-історична обумовленість наукової діяльності.
3. Наука як форма суспільної свідомості.
4. Поняття наукової картини світу. Сучасна наукова картина світу.
5. Наука в системі духовної культури людини.
6. Соціальні функції науки.

7. Наука як соціальний інститут. Інституціоналізація науки.
8. Наука і освіта. Взаємодія та взаємозв'язки науки та освіти.
9. Роль науки в розвитку продуктивних сил суспільства. Наука як безпосередня продуктивна сила.
10. Диференціація та інтеграція знань, вплив на розвиток науки.
11. Дисциплінарність та міждисциплінарність в науці. Вплив на фахову підготовку і діяльність науковців.
12. Суб'єкт, об'єкт та предмет наукового пізнання.
13. Наукове пізнання та його відмінність від буденного, художнього, релігійного та інших способів освоєння дійсності.
14. Експеримент, модель, теорія: основні концепції.
15. Соціальні, психологічні та методологічні проблеми науки класичного періоду.
16. Соціальні, психологічні та методологічні проблеми неklasичної науки.
17. Соціальні, психологічні та методологічні проблеми постнеklasичної науки.
18. Проблеми інформаційного суспільства (зокрема в Україні) (Д. Белл «Прихід постіндустріального суспільства»).
19. Ідея еволюціонізму і коеволуціонізму в сучасній науці.
20. Позитивістська філософія. Основні проблеми і етапи розвитку. Значення для розвитку науки.
21. Вчення І.Канта про пізнання та мораль. (Кант І. «Критика чистого розуму»). Проблема апріоризму та агностицизму.
22. Проблема методу пізнання в філософії Нового часу. (Р.Декарт. «Міркування про метод»). Методологоцентризм і постмодерна філософія.
23. Структура естетичної свідомості.
24. Категорії закон і хаос: значення в пізнанні та діяльності.
25. Особливості гуманітарного і природничо-наукового знання. (Гадамер Г. «Істина і метод»).
26. Сучасні екологічні проблеми. Римський клуб. Основні проблеми виживання людства та глобалістика. (Шелер М. «Становище людини в космосі»).
27. Істина та її критерії. Проблема істини в постмодерній філософії.
28. Науковий пошук та соціальна відповідальність вченого (Етичний кодекс вченого України).
29. Мистецтво як форма знання.
30. Форми теоретичного пізнання.

31. Проблеми етики вченого класичного і некласичного етапу розвитку науки (внутрішня і зовнішня етика) (Етичний кодекс вченого України)..
32. Основні етапи та принципи розвитку науки (модерн та постмодерн).
33. Форми емпіричного пізнання.
34. Архітектура, технікознавство, людина: філософські проблеми.
35. Методи емпіричного пізнання.
36. Наука як соціальний інститут і когнітивна система (К.Р.Поппер «Логіка наукового дослідження»).
37. Методи теоретичного пізнання.
38. Вчений в глобалізованому просторі (Етичний кодекс вченого України).
39. Особливість творчих професій. Цінності, пріоритети, стиль життя (Р.Флорида).
40. Роль комунікації в сучасній науці.
41. Наука як технонаука. Особливості функціонування та соціальні та когнітивні завдання.
42. Технологічні революції, вплив на суспільний розвиток.
43. Четверта промислова революція – перспективи та проблеми (Клаус Шваб «Четверта промислова революція: як до неї готуватись»).
44. Методологічні особливості НБІКС технологій.
45. Наукова ідея. Наукова гіпотеза. Види наукових гіпотез.
46. Наукова істина. Критерії істини. Основні концепції істини. Істина і правда.
47. Образ і знак в пізнанні.
48. Фундаментальне і прикладне наукове знання.
49. Революції в науці (Томас Кун «Структура наукових революцій»).
50. Науково-дослідницька програма (Лакатос І. «Методологія науково-дослідницьких програм»)
51. Факт як гносеологічна категорія.
52. Метафора: роль в науковому пізнанні.
53. Методи і методології: їх співвідношення.
54. Екологічна свідомість.
55. Роль світогляду в науковій творчості.
56. Проект як форма організації практичної діяльності та наукового дослідження. Проект як філософська проблема.
57. Соціальні, психологічні і методологічні проблеми науки некласичного періоду.
58. Знаннєве суспільство: соціальні і когнітивні проблеми.
59. Логічне і інтуїтивне в науковій творчості.
60. Науковий колектив: особливості спілкування.

61. Вчений як покликання і вчений як професія (М.Вебер).
62. Проблеми престижності професії вченого. Статус вченого в суспільстві.
63. Наука в суспільстві. Проблеми розуміння. Особливості науково-популярного дискурсу.
64. Соціальна відповідальність вченого (Г. Йонас «Етика для технологічної доби»).
65. Глобальні проблеми: технологічні та соціогуманітарні шляхи подолання.
66. Структура наукової теорії.
67. Наукові закони: структура і функції.
68. Ідеали і норми наукової спільноти (Етичний кодекс вченого України).
69. Поняття «наукова школа». Структура, завдання.
70. Моделювання: роль в науковому дослідженні.
71. Поняття «техніка» в філософії. Особливості технічного знання.
72. Техніка в історії людства. Основні історичні етапи розвитку техніки.
73. Гуманітарний сенс техніки.
74. Вплив техніки на людину та суспільство.
75. Техносфера сучасного суспільства.
76. Науково-технічний та соціальний прогрес людства.
77. Ідеали, цінності та проблеми техногенного суспільства.
78. Технологічний оптимізм. Технологічний песимізм.
79. Філософія архітектури. Проблеми, завдання, шляхи розв'язання.
80. Роль філософії в професійній підготовці архітекторів.
81. Взаємовплив постмодерної філософії та архітектури.
82. Новітні технології та нові можливості реалізації архітектурних проєктів.
83. Уявлення про «ідеальне» середовище мешкання людини та архітектурна практика.
84. Відповідальність архітектора та роль архітектури в збереженні культурного спадку, охорони природи, створення комфортного, безпечного, гуманного середовища мешкання людини.
85. Глобальні тенденції та традиційні цінності в філософії та архітектурі.
86. Взаємозв'язки науки, техніки та архітектури.
87. Нові технології та архітектура: філософське осмислення.
88. Сучасне місто та проблематика філософії урбаністики.
89. Архітектор як особистість, його місце в сучасному суспільстві.
90. Архітектура як елемент «другої природи». Проблеми «гуманізації» архітектурі.

91. Архітектура і природа. Архітектура в природі і природа в архітектурі.
92. Архітектура як вид мистецтва. Специфіка архітектурної творчості.
93. Правило золотого перетину в архітектурі.

Методичне забезпечення дисципліни

1. Філософія науки, техніки, архітектури: навчальний посібник / В.А. Рижко та ін. - Київ: КНУБА, 2018. - 200 с.
2. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки. Навч. посібник. [Текст] / В. Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во Львівськ. політехніки, 2016.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: Навч. посіб. для студ. і аспірантів вищ. навч. закл. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, В.Д. Гвоздецький, Л.А. Чекаль. - К. : Аграр. наука, 2000. - 504 с.
5. Пекарик А.М. Філософія: підручник для студентів ВНЗ / А.М. Пекарик. – Харків : Едена, 2010. – 479 с.
6. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання : Навчальний посібник з грифом МОН України. - Суми, Університетська книга, 2013. - 229 с.
7. Воронюк О.Л. Філософія : підручник / О.Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
8. Данильян О.Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Харків : Право, 2018. – 432 с.
9. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. Філософія: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с.

Список рекомендованої літератури

1. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства [Електронний ресурс] / Деніел Белл. – 2014. – Режим доступу: <http://molotoff.info/advises/29-2009-09-16-18-59-51/5897-d-bell-prihid-postindustrialnogo-suspilstva.html>. – Назва з екрана
2. Беломесяцев А.Б. Філософські основи архітектури. /А.Б.Беломесяцев. – К.: ІПСМ АМУ, 2005. – 488 с.
3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Т. 1-2. /Том 1: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. – К.: Юніверс, 2000. – 464 с. // Том 2: Герменевтика ІІ: доповнення. – К.: Юніверс, 2000. – 478 с.

4. Декарт. Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках (Пер. з фр. В. Адрушка і С. Гатальської). – Київ: «Тандем», 2001. – 101 с.
5. Добронравова І.С. Філософія та методологія науки [Текст] / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко. – К. : ВПЦ “Київськ. ун-т”, 2008.
6. Етичний кодекс ученого України. Бюлетень ВАК України. - 2011. - № 11. –С. 3-8.
7. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія : Навчальний посібник. - Київ: Либідь, 2004. - 488 с.
8. Історія філософії України : Підручник. – К. : Либідь, 1994. – 416 с.
9. Історія філософії України. Хрестоматія : Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. – К.: Либідь, 1993. – 560 с.
10. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. – К. - 2001. - 399с.
11. Князев В.Н. Человек и технология [Текст] / В.Н. Князев. – К. : Либідь, 1991.
12. Кун Т. Структура наукових революцій. – К.: Port-Royal, 2001. - 228 с.
13. Лакуша Н.М. Світ екобезпеки людини: глобалізаційні виклики. Монографія/ Н.М. Лакуша. – К.: Логос, 2016. – 264 с.
14. Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Озадовська Л.В. Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної культури. – К. - 2000. – 304 с.
15. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз [Текст] / В.П. Мельник. – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2010.
16. Мельник В.П. Філософські проблеми технікознавства: Гносеологічні та предметно-перетворювальні аспекти [Текст] /В.П. Мельник. – Львів : Світ, 1994.
17. Онопрієнко М.В. Дорожня карта високих технологій. Історико-наукові та філософсько-наукознавчі аспекти мегатехнологій знанневого суспільства. – К. – 2011.-359с.
18. Пашенко В.М. Методологія та методи наукових досліджень: навчальний посібник. Ніжин. - 2010. – 232 с.
19. Петрушенко В.Л. Епістемологія як філософська теорія знання [Текст] / В.Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во держ. ун-ту “Львів. політехніка”, 2000.
20. Пікашова Т.Д. Розвиток наукових знань у ХІХ столітті [Текст] / Т.Д. Пікашова. – К. : Видавничо-поліграф. центр “Київ, ун-т”, 2001.

- 21.Покотило К.М., Таранов С.В. Філософські мандри. (Антологія текстів з історії філософії). – Бровари : ВНЗ „ЕТУ”, 2005. – 105 с.
22. Попович М.В. Раціональність і виміри людського буття [Текст] / М.В. Попович. – К. : Сфера, 1997.
- 23.Поттер В.Р. Биоэтика: мост в будущее. К.: Сфера, 2002. – 216 с.
- 24.Рижко В.А. Неоконцептологія : Монографія / В. А. Рижко. - К.: Логос, 2016. – 604 с.
- 25.Рижко В.А. Концепція як форма наукового знання / В.А. Рижко. – К.: Вища школа, 1995. – 212 с.
- 26.Рижко Л., Онопрієнко В. та ін. Учений в постмодерній культурі. Київ, Фенікс, 2019. – 240 с.
- 27.Рижко Л.В. Топологія науки / Національна Академія Науки України. Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім.Г.М.Доброва. – К.: Альфа-М, 2009. – 512 с.
- 28.Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. – 420 с.
- 29.Семенюк Е.П. Роль філософії в інтеграції сучасної науки [Текст] / Е.П. Семенюк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – Філософські науки. – № 636. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2009.
- 30.Сковорода Г. Наркис. Розмова про те: пізнай себе // Твори: У 2 т. /Пер. М. Кашуби, В. Шевчука. - К., 1994. - Т. 1. – С. 150–195.
- 31.Скотний В.Г. Раціональне та ірраціональне в науці й освіті [Текст] / В.Г. Скотний. – Київ ; Дрогобич : Коло, 2003. – 288 с.
- 32.Україна: Філософський спадок століть: В 2-х т. / Центр практ. філософії; Редкол.: Ю.Буряк (голова) та ін. – К., 2000. – (Хроніка: Укр. культурол. альманах). Т.1: Вип. 37 – 38. – 804. с.Т.2: Вип. 39 – 40. – 798 с.
- 33.Філософія науки, техніки, архітектури в гуманістичному вимірі: Монографія. – К.: 7БЦ, 2021. – 198 с.
34. Франко І.Я. Наука і її взаємини з працюючими класами // І. Франко; Зібрання творів: у 50-ти т. – Т. 45. Філософські праці. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 24–40.
35. Франко І.Я. Наука і її взаємини з працюючими класами [Текст] / І.Я. Франко // Зібр. тв. У 50 т. – Т. 45. – Філософські праці. – К. : Наук. думка, 1986.
- 36.Фуко, Мішель. (2020). Наглядати й карати / пер. з фр. Петра Тарашука. – Київ: Комубук. – 422 с.
- 37.Чорноморденко І.В. Проблема існування знання за межами науки: Монографія.-К.: КНУБА, 2005. – 306 с.

38.Чорноморденко І.В.Позанаукові знання і культуротворчий процес: Монографія.-К.: КНУБА, 2010. – 360 с.

39.Шваб К. Четверта промислова революція: як до неї готуватися [Електронний ресурс] / Клаус Шваб. – 2016. – Режим доступу : <http://nubip.edu.ua/node/23076>. – Назва з екрана.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського [https:// www.nbuv.gov.ua](https://www.nbuv.gov.ua)

2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди <https://www.filosof.com.ua/links.htm>

3. Бібліотека КНУБА. <http://library.knuba.edu.ua/>

4. Освітній сайт КНУБА. org2.knuba.edu.ua

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Кафедра філософії

РЕФЕРАТ

з «Філософії науки, техніки та архітектури»

ТЕМА: _____

_____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

аспіранта кафедри: _____

_____
РЕЦЕНЗЕНТ
_____

КИЇВ 2024

ПОЛОЖЕННЯ ПРО РЕФЕРАТ

Написання реферату є обов'язковою складовою філософської підготовки аспірантів та здобувачів.

Аспірант, здобувач самостійно обирає /на кафедрі/ тему з переліку запропонованих і погоджує її з керівником семінарської групи /денна та вечірня форми навчання/.

Структура реферату включає:

1) титульний лист встановленого зразка;

2) зміст /перелік основних питань/;

3) анотацію українською та англійською мовами /в анотації необхідно коротко /до 500-600 знаків/ викласти основний зміст реферату, зокрема, вказавши:

а) актуальність теми;

б) стан розробки в літературі;

в) значення для філософської культури науковця /онтологічне, гносеологічне, соціокультурне /світоглядне/, праксеологічне, естетичне, етичне тощо/.

- До анотації додаються ключові слова (українською та англійською мовами).

4) виклад основного змісту теми, який включає обґрунтування актуальності теми, стану її розробки, формулювання проблеми, основні положення змісту та висновок;

5) список використаної літератури має містити не менше п'яти новітніх наукових джерел, які цитуються в рефераті відповідно до існуючих норм цитування.

Реферат має бути виконаний державною мовою (окрім іноземних громадян) обсягом **0,5 друкований аркуш /12 сторінки А-4/**, через 1,5 комп'ютерного інтервалу, кегль 14, Times New Roman.

Позитивна оцінка реферату є підставою для допуску аспіранта чи здобувача до складання підсумкового іспиту з «Філософії науки, техніки та архітектури».

Оцінка за реферат виставляється рецензентом і є складовою загальної оцінки іспиту.

Реферат подається на кафедру для рецензування **до 30-го квітня /весняна сесія/ та до 15-го вересня /осіння сесія/ поточного року.**

Навчально-методичне видання

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ, ТЕХНІКИ ТА АРХІТЕКТУРИ

Методичні рекомендації
до виконання практичних занять
та самостійної підготовки
аспірантів (доктор філософії phd)

Укладачі: **Чорноморденко Іван Васильович,**
Гоцалюк Алла Анатоліївна,
Лакуша Наталія Михайлівна

Комп'ютерне верстання *А. П. Селівестрової*

Підписано до друку 08.08. 2024. Формат 60 × 84 _{1/16}.

Ум. друк. арк. 1,16. Обл.-вид. арк. 1,25.

Електронний документ. Вид. № 114/Ш-24

Видавець і виготовлювач:

Київський національний університет будівництва і архітектури
проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002

